War dogs (Todd Philips)

War dogs : des chiens fous dans l'instabilité géopolitique

Gorik de Henau

Édition électronique

URL : <https://journals.openedition.org/temoigner/5673>

DOI : 10.4000/temoigner.5673

ISSN : 2506-6390

Éditeur :

Éditions du Centre d'études et de documentation Mémoire d'Auschwitz, Éditions Kimé

Édition imprimée

Date de publication : 2 avril 2017

Pagination : 9-12

ISBN : 978-2-930953-00-7

ISSN : 2031-4183

Référence électronique

Gorik de Henau, «War dogs (Todd Philips)», *Témoigner. Entre histoire et mémoire* [Online], 124 | 2017, Online op 30 novembre 2021, geraadpleegd op 01 décembre 2021. URL: <http://journals.openedition.org/temoigner/5673> ; DOI: <https://doi.org/10.4000/temoigner.5673>

WAR DOGS (TODD PHILIPS)

FILM Dat de buitenlandse politiek van de Verenigde Staten soms via kronkelwegen verloopt, is lang geen staatsgeheim. Maar het komt niet vaak voor dat het onderwerp op indirecte wijze wordt aangekaart in een Hollywoodfilm met een groot budget en bekende acteurs.

Een half vervallen betonnen woonkazerne. Een jongeman wordt uit de kofferbak van een auto gehaald door een stel gemaskerde mannen, die hem vervolgens verrot schoppen. Hij roept herhaaldelijk: *'I don't understand, I don't speak Albanian.'* Waarop een van de mannen een pistool op zijn voorhoofd richt en in perfect Engels zegt: *'Do you understand now?'* Deze scène, het begin van de film *War Dogs*, is meteen een perfecte metafoor voor het geheel. Het betreft het door waargebeurde feiten geïnspireerde verhaal van twee jongemannen die zich in een dol avontuur storten, maar niet goed beseffen waar ze aan begonnen zijn.

Efraim Diveroli en David Packouz zijn twee wiet rokende twintigers die een goudmijn ontdekken als ze gaan bieden op openbare aanbestedingen van het Amerikaanse ministerie van Defensie. Met groeiend succes bewegen ze zich op de markt van wapens, munitie en ander oorlogstuig, en in geen tijd zwemmen ze in het geld. Maar als ze een miljoenencontract binnenhalen voor de levering van munitie aan het Afghaanse leger, lijkt het of ze zich overtuigd hebben en beginnen hun problemen pas echt. Een en ander werd ingegeven door *Arms and the Dudes*, een artikel dat journalist Guy Lawson schreef voor het magazine *Rolling Stone* en dat hij later zelf tot een boek uitwerkte.

'War dogs' (oorlogshonden) is oorspronkelijk een denigrerende term waarmee wordt verwezen naar zakenmensen die als tussenpersonen geld verdienen aan de oorlog zonder ooit een wapen in handen te nemen of een voet op het strijdtoneel te zetten. In de film wordt hij door de protagonisten expliciet opgeëist als een eretitel. Een opvallend detail is dat beide mannen van Joodse afkomst zijn. Efraim draagt duidelijk zichtbaar een halsketting met het Joodse symbool 'chai' (leven). De twee jongemannen ontmoeten elkaar weer voor het eerst sinds hun schooltijd bij een Joodse uitvaartdienst. En in de loop van het verhaal halen ze sporadisch herinneringen op aan hun tijd op de jesjiva of Talmoedschool. In wat volgt, speelt hun afkomst geen rol van betekenis, of het moet zijn dat voortdurend op impliciete wijze de morele dimensie van het gebeurde aan de orde wordt gesteld.

De film mag dan worden gepresenteerd als een waargebeurd relaas – *'based on a true story'* lezen we bij het begin – maar de satirische elementen krijgen al snel de overhand. Via de lotgevallen van Diveroli en Packouz krijg je een ironische versie van de *American dream*. De twee willen koste wat het kost rijk worden; hoe dat gebeurt, is niet zo belangrijk. De promotionele slagzin van de film luidt niet voor niets: *'Hustling their way to the American Dream.'* Diveroli ●●●

© Warner Bros

●●● spiegelt zich aan Tony Montana, Al Pacino's personage in *Scarface* (Brian De Palma, 1983). Dat is een remake van de gelijknamige, mythische gangsterfilm uit 1932, gemodelleerd op Amerika's prototypische gangster Al Capone. De verwijzingen naar *Scarface* zijn legio. Er is niet alleen de filmposter die met zijn zwart-witsilhouetten duidelijk appelleert aan die van de remake. In het kantoor van hun bedrijf AEY hangt een groot kader met een foto van Tony Montana en in de dialogen verwijzen de twee herhaaldelijk naar wat ze hun favoriete film noemen.

Voorts kun je veel parallellen trekken met het werk van Martin Scorsese, die geldt als de chroniqueur van crimineel Amerika en wiens films altijd een sterk morele ondertoon hebben, bijvoorbeeld *Goodfellas*, *Casino*, *Gangs of New York* en *The Departed*. Als de relatie tussen beide mannen onder druk komt te staan, roept het verhaal soms de gespannen verhouding op tussen de broers LaMotta in *Raging Bull*. De uitzinniger satirische elementen doen dan weer denken aan *The Wolf of Wall Street*, waarin Scorsese de uitwassen van het dolgedraaide kapitalisme op de korrel neemt (met die film deelt *War Dogs* trouwens de acteur Jonah Hill). Let bijvoorbeeld op de *conspicuous consumption* van grote aankopen als sportwagens en luxeflats, het

cocaïneschuiven tussen het zakendoen door en een hilarisch AEY-sollicitatiegesprek waarbij een al te ijverige kandidaat meteen wordt doorgestuurd.

De kern van de zaak betreft wapenhandel. In moreel opzicht: is het geoorloofd rijk te worden door een oorlogsmachine te oliën die ontelbare onschuldige slachtoffers maakt en hele landen weer naar de steentijd bombardeert, ook en vooral als je daarvoor tegen je eigen overtuigingen en principes moet ingaan? Of om het met Markus 8:36 te zeggen: 'Want wat zou het de mens baten zo hij de gehele wereld won, en aan zijn ziel schade leed?'

De film volgt een klassiek stramien. We beginnen met een *flash forward*, namelijk de hoger geschetste scène in medias res, en keren dan terug naar hoe het allemaal begon. Na de gestage opbouw van het conflict volgt een grote crisis en uiteindelijk de catharsis. Het geheel wordt verteld vanuit het perspectief van David, die de toeschouwer via een voice-over rechtstreeks aanspreekt. Het is een vertrouwd verhaal over de opkomst en ondergang van een personage, waarvan we ons als toeschouwer afvragen of hij intussen iets heeft geleerd. De echte David Packouz speelt trouwens een rolletje als muzikant in een bejaardentehuis. Naar verluidt heeft hij zijn leven weer op de rails gezet en

komt hij nu aan de kost als uitvinder en zakenman. Hij zou in onmin leven met zijn vroegere zakenpartner Efraim Diveroli, de enige die daadwerkelijk een gevangenisstraf uitzat.

Daarnaast bevat het verhaal ook elementen van de *confidence men*-thematiek, waarbij de daders trachten iemand op te lichten door eerst zijn/haar vertrouwen te winnen. Het *con men*-verhaal hoort zelf thuis binnen het picareske genre, in de literatuur bekend als schelmenroman. Dergelijke verhalen zijn populair omdat we nu eenmaal graag fictieve personages zien wegkomen met bedrog en oplichterij, er gaat een vreemde louterende werking van uit. Bijzonder aan *War Dogs* is dat het slachtoffer niet zoals gebruikelijk een individu of een groep individuen is, maar de Amerikaanse staat.

Ook het antagonistische duo in de hoofdrol is een dankbaar dramatisch gegeven, op het witte doek vaak omschreven met de term *buddy movie*. De geboren zakenman Efraim is amoreel, kameleontisch, hyperpragmatisch en *larger-than-life*. David is de goedbedoelende vriend die zich op sleeptouw laat nemen door het snelle geldgewin en twijfels over zijn eigen professionele carrière. Maar tegelijk is hij het morele centrum van de film, want zijn gewetensonderzoek is het structurerende principe in de verknipte verhaalchronologie.

In dergelijke films is de relatie van de protagonist met zijn vrouw en eventueel kinderen een zwak punt; ze voelt vaak aan als bijkomstig voor het centrale conflict, of zelfs als een toegift aan het vrouwelijke publiek. Hier is ze net bepalend, want vanwege zijn vrouw en dochtertje moet David zich morele vragen gaan stellen. De leugen wordt zo een thema, niet alleen tegenover anderen (zogenaamd 'om hen te beschermen'), maar ook tegenover zichzelf.

Dit persoonlijke morele drama wordt gespeeld op een groter geopolitiek toneel, namelijk de Irakoorlog in 2008, en meer in het algemeen de betrokkenheid van westerse landen bij gewapende conflicten ver van huis. Voor de goede verstaander wordt het morele bankroet van een hele generatie politici (George Bush jr., Dick Cheney en anderen) breeduit over het scherm gesmeerd. Dat de jonge honden hun kans kregen, had te maken met het feit dat de regering-Bush strijd leverde op twee fronten (Irak en Afghanistan) en daarom een tweesporenbeleid voerde. Enerzijds werden bepaalde delen van de oorlogsinspanning uitbesteed aan privébedrijven, anderzijds werden bevriende naties rijkelijk voorzien van oorlogstuig. De wapenindustrie deed er hoe dan ook haar voordeel mee. Dit gegeven wordt vooral komisch benaderd, onder meer met een ●●●

- montage van authentieke nieuwsbeelden waarin we Amerikaanse politici handjes zien schudden met leiders van landen in oorlog. In de razendsnelle opeenvolging herkennen we de voormalige Afghaanse president Hamid Karzai, wiens regeerperiode nu vooral wordt geassocieerd met de escalerende strijd tegen de taliban en allerhande corruptieschandalen.

De oorlogseconomie wordt voorgesteld als *business as usual*, want wapenhandel is een sector als een andere. De economie moet draaien, zodat de Amerikaanse burgers werk hebben en geen vreemde dingen gaan doen in het stemhokje als er weer eens verkiezingen aankomen. De wetgeving en reglementering ter zake worden afgedaan als een doekje voor het bloeden; een beetje zakenman kan ze makkelijk omzeilen en het Amerikaanse leger en het ministerie van Defensie kijken graag de andere kant uit. De manier waarop openbare aanbestedingen voor militaire uitgaven worden georganiseerd wordt geheld als een lachertje. Ook het Amerikaanse exceptionalisme (de overtuiging dat het Amerikaanse volk vanwege zijn geschiedenis een bijzonder positie inneemt) krijgt een veeg uit de pan. Als beide wapenhandelaren aankomen op een luchthaven in het Midden-Oosten gaat Diveroli bij de douane niet in de rij zijn beurt afwachten, maar duwt de omstanders uit de weg met de woorden *'I have to go first, I'm American.'*

War Dogs is niet de eerste film waarin een dergelijke thematiek aan bod komt. *Three Kings* (David O. Russell, 1999) is het fictieve, satirische verhaal van Amerikaanse soldaten die in de nasleep van de Eerste Golfoorlog in de Iraakse woestijn op zoek gaan naar goud. In *Lord of War* (Andrew Niccol, 2005) speelt Nicolas Cage een op Viktor Bout geïnspireerde wapenhandelaar die zonder de minste scrupules wapentuig levert aan dictators en strijdende partijen over de hele wereld. *Charlie Wilson's War* (Mike Nichols, 2007) is het gedramatiseerde relaas van de activiteiten van de Amerikaanse senator Charlie Wilson in Afghanistan. Tijdens de Sovjetbezetting van dat land hielp hij met de hulp van de CIA de moedjahedien bewapenen, waardoor hij ongewild mee aan de wieg stond van de latere taliban. En in het ook op waargebeurde feiten gebaseerde *Rock the Kasbah* (Barry Levinson, 2015) ontdekt een Amerikaanse impresario in Afghanistan een zangeres met een gouden stem, die hij vervolgens begeleidt tijdens een muzikale talentenjacht. Interessant in dit verband is ook *American Gangster* (Ridley Scott, 2007), over de geopolitieke implicaties van de

drugshandel in de Verenigde Staten. Ten tijde van de Vietnamoorlog bevoorraadt de protagonist van de film zich in Thailand en hij laat de drugs overkomen via de vliegtuigen waarmee de lichamen worden gerepatriëerd van omgekomen Amerikaanse soldaten.

Regisseur en coscenarist Todd Philips stond tot nog toe bijna uitsluitend bekend als de maker van een reeks *bromance*-films: verhalen waarin mannen op zoek zijn naar zichzelf via zogenaamd 'viriel' gedrag (dronkenschap, baldadigheden, uit de hand gelopen practical jokes). Denk daarbij aan *Road Trip*, *Old School* en de in financieel opzicht bijzonder succesvolle *Hangover*-trilogie. Met *War Dogs*, zijn eerste film met een volwassen onderwerp, lijkt hij te mikken op grotere artistieke geloofwaardigheid. Ondanks de onmiskenbaar satirische insteek levert hij een film af waarin het entertainmentkarakter uiteindelijk het belangrijkste blijkt. Maar hij stelt wel kwesties aan de orde die zelden aan bod komen in films voor het grote publiek. In tegenstelling tot veel Amerikaanse actiefilms, waarin de wereld zonder enige context wordt voorgesteld als een speeltuin voor het Amerikaanse leger en/of geheime diensten, wordt Amerika's rol hier voor een keer niet afgedaan als 'te moeilijk voor de gemiddelde kijker' of 'te politiek gevoelig'. ■

Gorik de Henau

→ Meer weten

♦ *War Dogs* van Todd Philips (2016)

Met: Jonah Hill (Efraim Diveroli), Miles Teller (David Packouz), Bradley Cooper (Henry Girard), Ana de Armas (Iz) e.a. – 114 minuten.

→ Bibliografie

♦ Guy Lawson, 'The Stoner Arms Dealers: How Two American Kids Became Big-Time Weapons Traders', *Rolling Stone*, 16 maart 2011, <http://www.rollingstone.com/politics/news/the-stoner-arms-dealers-20110316> (geraadpleegd 12 oktober 2016).